

Lovvedtak 109

(2016–2017)

(Første gangs behandling av lovvedtak)

Innst. 361 L (2016–2017), jf. Prop. 75 L (2016–2017)

I Stortingets møte 8. juni 2017 ble det gjort følgende

vedtak til lov

om endringer i pasient- og brukarrettslova, helsepersonellova m.m. (styrking av rettsstillinga til barn ved yting av helse- og omsorgstenester m.m.)

I

I lov 2. juli 1999 nr. 61 om spesialisthelsetjenesten m.m. skal § 3-7 a første ledd lyde:

Helseinstitusjoner som omfattes av denne loven, skal i nødvendig utstrekning ha barneansvarlig personell. *Barneansvarlig personell skal ha ansvar for å fremme og koordinere helsepersonells oppfølging av mindreårige som er pårørende barn eller søsken av psykisk syke, rusmiddelavhengige og alvorlig somatisk syke eller skadde pasienter, eller er etterlatte barn eller søsken etter slike pasienter.*

II

I lov 2. juli 1999 nr. 63 om pasient- og brukerrettigheter skal det gjerast følgjande endringar:

§ 1-3 bokstav b skal lyde:

- b. pasientens og brukerens pårørende: den pasienten eller brukeren oppgir som pårørende og nærmeste pårørende. Dersom pasienten eller brukeren er ute av stand til å oppgi pårørende, skal nærmeste pårørende være den som i størst utstrekning har varig og løpende kontakt med pasienten eller brukeren, likevel slik at det tas utgangspunkt i følgende rekkefølge: ektefelle, registrert partner, personer som lever i ekteskapslignende eller partnerskapslignende samboerskap med pasienten eller brukeren, barn over 18 år, foreldre eller andre som har foreldreansvaret, søsken over 18 år, besteforeldre, andre familie-medlemmer som står pasienten eller brukeren

nær, verge eller fremtidsfullmektig med kompetanse på det personlige området. Ved tvungen observasjon eller tvungent psykisk helsevern har den som i størst utstrekning har hatt varig og løpende kontakt med pasienten tilsvarende rettigheter som den nærmeste pårørende etter psykisk helsevernloven og loven her, dersom ikke særlige grunner taler mot dette.

§ 3-1 overskrifta skal lyde:

§ 3-1 *Pasientens eller brukerens rett til medvirkning*

§ 3-1 første og andre ledd skal lyde:

Pasient eller bruker har rett til å medvirke ved gjennomføring av helse- og omsorgstjenester. *Pasient eller bruker har blant annet rett til å medvirke ved valg mellom tilgjengelige og forsvarlige tjenesteformer og undersøkelses- og behandlingsmetoder. Medvirkningens form skal tilpasses den enkeltes evne til å gi og motta informasjon. Barn som er i stand til å danne seg egne synspunkter, skal gis informasjon og høres. Det skal legges vekt på hva barnet mener, i samsvar med barnets alder og modenhet.*

Tjenestetilbudet skal så langt som mulig utformes i samarbeid med pasient eller bruker. Det skal legges stor vekt på hva pasienten eller brukeren mener ved utforming av tjenestetilbud etter helse- og omsorgstjenesteloven §§ 3-2 første ledd nr. 6, 3-6 og 3-8.

§ 3-3 overskrifta skal lyde:

§ 3-3 *Informasjon til pasientens eller brukerens nærmeste pårørende*

§ 3-3 første og andre ledd skal lyde:

Dersom pasienten *eller brukeren* samtykker til det eller forholdene tilsier det, skal pasientens *eller brukerens* nærmeste pårørende ha informasjon om pasientens *eller brukerens* helsetilstand og den helsehjelp som ytes.

Er pasienten *eller brukeren* over 16 år og åpenbart ikke kan ivareta sine interesser på grunn av fysiske eller psykiske forstyrrelser, demens eller psykisk utviklingshemning, har både pasienten *eller brukeren* og dennes nærmeste pårørende rett til informasjon etter reglene i § 3-2.

§ 3-4 skal lyde:

§ 3-4 *Informasjon når pasienten eller brukeren er under 18 år*

Er pasienten *eller brukeren* under 16 år, skal både pasienten *eller brukeren* og foreldrene eller andre som har foreldreansvaret informeres.

Er pasienten *eller brukeren* mellom 12 og 16 år, skal *informasjon* ikke gis til foreldrene eller andre som har foreldreansvaret når pasienten *eller brukeren* av grunner som bør respekteres, ikke ønsker dette.

Uavhengig av pasientens eller brukerens alder, skal informasjon ikke gis til foreldrene eller andre som har foreldreansvaret, dersom tungtveiende hensyn til pasienten eller brukeren taler mot det.

Informasjon som er nødvendig for å oppfylle foreldreansvaret, skal likevel gis til foreldrene eller andre som har foreldreansvaret, når pasienten eller brukeren er under 18 år. Pasienten eller brukeren skal orienteres om at informasjonen gis.

Dersom det kan bli aktuelt å unnta informasjon fra foreldrene eller andre som har foreldreansvaret etter andre eller tredje ledd, skal pasienten eller brukeren så tidlig som mulig orienteres om retten til informasjon for foreldrene eller andre som har foreldreansvaret og unntakene fra denne retten.

Har barneverntjenesten overtatt omsorgen for en pasient eller bruker under 18 år etter barnevernloven § 4-6 andre ledd, § 4-8 eller § 4-12, gjelder første til femte ledd tilsvarende for barneverntjenesten.

§ 3-5 andre ledd skal lyde:

Personellet skal så langt som mulig sikre seg at mottakeren har forstått innholdet og betydningen av *informasjonen*.

§ 4-3 første ledd skal lyde:

Rett til å samtykke til helsehjelp har

- a) personer over 18 år, med mindre annet følger av § 4-7 eller annen særlig *lovbestemmelse*

- b) personer mellom 16 og 18 år, med mindre annet følger av særlig *lovbestemmelse* eller av tiltakets art

- c) personer mellom 12 og 16 år, når det gjelder *helsehjelp for forhold som foreldrene eller andre som har foreldreansvaret, ikke er informert om, jf. § 3-4 annet eller tredje ledd, eller det følger av tiltakets art.*

§ 4-3 nytt sjette ledd skal lyde:

Når det følger av § 3-4 tredje ledd at informasjon ikke skal gis til foreldrene eller andre som har foreldreansvaret og personen er under 12 år, kan den som yter helsehjelp, ta avgjørelse om helsehjelp som er strengt nødvendig, og som ikke er inngripende med hensyn til omfang og varighet. En slik avgjørelse kan bare tas i en begrenset periode frem til det kan innhentes samtykke.

§ 4-4 skal lyde:

§ 4-4 *Samtykke på vegne av barn*

Foreldrene eller andre som har foreldreansvaret har rett til å samtykke til helsehjelp for pasienter under 16 år. *Dette gjelder likevel ikke for pasienter mellom 12 og 16 år som kan samtykke etter § 4-3 første ledd bokstav c.*

Det er tilstrekkelig at én av foreldrene, eller andre som har foreldreansvaret, samtykker til helsehjelp som regnes som del av den daglige og ordinære omsorgen for barnet, jf. barnelova §§ 37 og 42 andre ledd. For en forelder gjelder dette uavhengig av om vedkommende har foreldreansvaret for barnet. Ved vaksinasjon etter barnevaksinasjonsprogrammet må likevel den som skal samtykke, ha foreldreansvaret for barnet.

Det er tilstrekkelig at én av foreldrene, eller andre som har foreldreansvaret, samtykker til helsehjelp som kvalifisert helsepersonell mener er nødvendig for at barnet ikke skal ta skade. Før slik helsehjelp gis, skal begge foreldrene, eller andre som har foreldreansvaret, så langt som mulig få si sin mening. En beslutning om slik helsehjelp kan påklages til Fylkesmannen etter kapittel 7. Fylkesmannen kan vedta at helsehjelpen skal avsluttes inntil det er fattet vedtak på grunnlag av klage fra den andre forelder eller andre som har foreldreansvaret.

Har barneverntjenesten overtatt omsorgen for et barn under 16 år etter barnevernloven § 4-6 andre ledd, § 4-8 eller § 4-12, har barneverntjenesten rett til å samtykke til helsehjelp.

Når barnet er fylt 7 år, og når et yngre barn er i stand til å danne seg egne synspunkter på det samtykket dreier seg om, skal foreldrene, andre som har foreldreansvaret eller barneverntjenesten gi barnet informasjon og anledning til å si sin mening før de avgjør spørsmål om å samtykke til helsehjelp. Det skal

legges vekt på hva barnet mener, i samsvar med barnets alder og modenhet. Er barnet fylt 12 år, skal det legges stor vekt på hva barnet mener.

III

I lov 2. juli 1999 nr. 64 om helsepersonell m.v. skal det gjerast følgjande endringar:

§ 6 skal lyde:

§ 6 *Ressursbruk*

Helsepersonell skal sørge for at helsehjelpen ikke påfører *pasient*, helseinstitusjon, trygden eller andre unødvendig tidstap eller utgift.

§ 10 a skal lyde:

§ 10 a *Helsepersonells plikt til å bidra til å ivareta mindreårige barn som er pårørende til foreldre eller søsken*

Helsepersonell skal bidra til å ivareta det behovet for informasjon og nødvendig oppfølging som mindreårige barn *kan ha som følge av at barnets foreldre eller søsken er pasient med psykisk sykdom, rusmiddelavhengighet eller alvorlig somatisk sykdom eller skade.*

Helsepersonell som yter helsehjelp til pasient som nevnt i første ledd, skal søke å avklare om pasienten har mindreårige barn *eller mindreårige søsken og vedkommendes informasjons- eller oppfølgingsbehov.*

Når det er nødvendig for å ivareta *behovet til pasientens mindreårige barn*, skal helsepersonellet blant annet

- a) samtale med pasienten om barnets informasjons- eller oppfølgingsbehov og tilby informasjon og veiledning om aktuelle tiltak. Innenfor rammene av taushetsplikten skal helsepersonellet også tilby barnet og andre som har omsorg for barnet, å ta del i en slik samtale
- b) innhente samtykke til å foreta oppfølging som helsepersonellet anser som hensiktsmessig
- c) bidra til at barnet og personer som har omsorg for barnet, i overensstemmelse med reglene om taushetsplikt, gis informasjon om pasientens sykdomstilstand, behandling og mulighet for samvær. Informasjonen skal gis i en form som er tilpasset mottakerens individuelle forutsetninger.

Når det er nødvendig for å ivareta behovet til pasientens mindreårige søsken, skal helsepersonellet blant annet tilby informasjon og veiledning om aktuelle tiltak. Så langt det er mulig, skal det gjøres i samråd med foreldre eller andre som har omsorgen for søskenet. Tredje ledd bokstav b og c gjelder tilsvarende.

Departementet kan i forskrift gi nærmere bestemmelser om innholdet i helsepersonellens plikter etter denne bestemmelsen.

Ny § 10 b skal lyde:

§ 10 b *Helsepersonells plikt til å bidra til å ivareta mindreårige barn som er etterlatte etter foreldre eller søsken*

Helsepersonell skal bidra til å ivareta det behovet for informasjon og nødvendig oppfølging som mindreårige barn kan ha som følge av at en forelder eller et søsken dør.

Helsepersonell skal, så langt det er mulig i samråd med foreldre eller andre med omsorgen for barnet, søke å avklare barnets informasjons- eller oppfølgingsbehov og tilby informasjon og veiledning om aktuelle tiltak. Når det er nødvendig for å ivareta barnets behov, skal helsepersonell innhente samtykke til å foreta oppfølging som helsepersonellet anser som hensiktsmessig.

Informasjonen skal gis i en form som er tilpasset mottakerens individuelle forutsetninger, og opplysninger om avdøde skal gis innenfor rammene som følger av § 24.

Departementet kan i forskrift gi nærmere bestemmelser om innholdet i helsepersonellens plikter etter denne bestemmelsen.

§ 11 andre ledd andre punktum skal lyde:

Det kan også bestemmes at bestemte legemidler *eller kategorier av legemidler* helt eller delvis kan unntas fra denne retten.

§ 17 skal lyde:

§ 17 *Opplysninger om forhold som kan medføre fare for pasienter eller brukere*

Helsepersonell skal av eget tiltak gi tilsynsmyndighetene informasjon om forhold som kan medføre fare for pasienters *eller brukeres* sikkerhet. *Det skal ikke gis informasjon om taushetsbelagte opplysninger.*

§ 22 andre ledd skal lyde:

For personer under 16 år gjelder reglene i pasient- og brukerrettighetsloven § 4-4 *tilsvarende* for samtykke etter første ledd.

§ 25 tredje ledd skal lyde:

Med mindre pasienten motsetter seg det, kan taushetsbelagte opplysninger gis til samarbeidende personell når dette er nødvendig for å ivareta behovene til pasientens *mindreårige barn eller mindreårige søsken*, *jf. § 10 a.*

§ 38 opphevast.

§ 62 andre ledd skal lyde:

Avslag på søknad om ny autorisasjon, *lisens eller spesialistgodkjenning* er enkeltvedtak etter forvaltningsloven.

§ 67 skal lyde:

§ 67 *Straff*

Brudd på taushetsplikt etter kapittel 5 straffes etter straffeloven § 209, likevel slik at medvirkning straffes. Påtale skal finne sted dersom Statens helse-tilsyn begjærer det. For øvrig gjelder straffeprosessloven § 62 a.

Den som forsettlig eller grovt uaktsomt overtrer øvrige bestemmelser i loven eller i medhold av den, straffes med bøter eller fengsel inntil 1 år. Påtale skal finne sted dersom Statens helse-tilsyn begjærer det. For øvrig gjelder straffeprosessloven § 62 a.

§ 74 første ledd første punktum skal lyde:

Bare den som har *norsk* autorisasjon, lisens eller spesialistgodkjenning etter § 53, har rett til å benytte slik yrkesbetegnelse som kjennetegner vedkomme-nde gruppe helsepersonell.

IV

I lov 2. juni 2000 nr. 39 om apotek skal § 3-2 første ledd lyde:

Søker har rett til driftskonsesjon til et bestemt apotek hvis følgende krav er oppfylt:

- Søker har autorisasjon som provisorfarmasøyt.
- Søker har minst 2 års farmasøytisk praksis etter eksamen, hvorav minst 12 måneder ved apotek fra EØS-området eller Sveits. Apotekpraksis fra land utenfor EØS-området og Sveits kan legges til grunn dersom den vurderes som relevant for norske forhold.
- Søker har hederlig vandel i henhold til politiat-test.
- Søker skal være daglig leder for apoteket.
- Søker ikke er uskikket til å drive apotek.

V

I lov 15. juni 2001 nr. 53 om erstatning ved pasient-skader mv. skal § 1 første ledd bokstav c nytt andre punktum lyde:

Loven gjelder også skader voldt av helsepersonell i forbindelse med helse-relatert behandling etter lov 27. juni 2003 nr. 64 om alternativ behandling av syk-dom mv. § 2 tredje ledd, som ytes i tilknytning til or-dinær helsehjelp, som en integrert og sammenheng-ende del av behandlingen.

VI

I lov 24. juni 2011 nr. 30 om kommunale helse- og omsorgstjenester m.m. skal ny § 3-9 a lyde:
§ 3-9 a *Helse- og omsorgstjenester for barn plassert*

utenfor hjemmet etter barnevernloven

Kommunen skal ha tilbud om nødvendige helse- og omsorgstjenester for barn som er plassert utenfor hjemmet etter barnevernloven.

VII

I lov 20. juni 2014 nr. 42 om behandling av helseopp-lysninger ved ytelse av helsehjelp skal § 30 første og andre ledd lyde:

Overtredelse av § 15 om taushetsplikt straffes et-ter straffeloven § 209, likevel slik at medvirkning straffes.

Med bøter eller fengsel inntil ett år eller begge deler straffes den som forsettlig eller grovt uaktsomt

- behandler helseopplysninger i strid med § 22
- unnlater å informere den registrerte etter § 18, jf. personopplysningsloven §§ 19 eller 20
- unnlater å gi opplysninger til tilsynsmyndighe-tene etter § 26
- unnlater å etterkomme pålegg eller overtrer vil-kår fra tilsynsmyndighetene etter § 27
- overtrer forbudet mot urettmessig tilegnelse av helseopplysninger i § 16.

VIII

I lov 20. juni 2014 nr. 43 om helseregistre og behand-ling av helseopplysninger skal § 30 første og andre ledd lyde:

Overtredelse av § 17 om taushetsplikt straffes etter straffeloven § 209, likevel slik at medvirkning straf-fes.

Med bøter eller fengsel inntil ett år eller begge deler straffes den som forsettlig eller grovt uaktsomt

- behandler helseopplysninger uten nødvendig konsesjon eller i strid med konsesjonsvilkår etter § 7
- behandler helseopplysninger i strid med § 21
- unnlater å informere den registrerte etter § 24, jf. personopplysningsloven §§ 19 eller 20
- unnlater å gi opplysninger til tilsynsmyndighe-tene etter § 26
- unnlater å etterkomme pålegg eller overtrer vil-kår fra tilsynsmyndighetene etter § 27
- overtrer forbudet mot urettmessig tilegnelse av helseopplysninger i § 18.

IX

Lova tek til å gjelde fra det tidspunkt Kongen be-stemmer. Kongen kan setje i verk dei einiskilde føre-segnene til ulik tid.

Olemic Thommessen

president

